

TARRAGONA metrópoli

Anàlisi inicial

Novembre 2023

Diputació Tarragona

idencity transforming cities

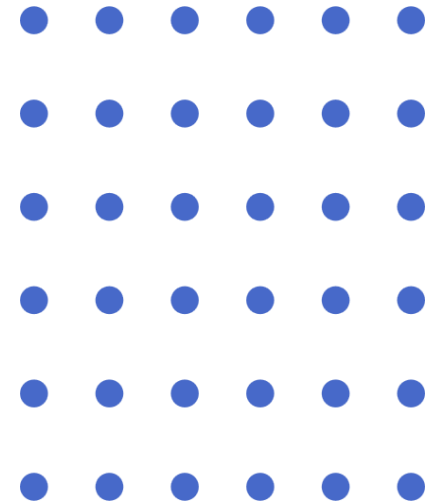
Continguts

1. IdenCity: qui som?
2. Abast del projecte metropolità
3. Full de ruta inicial de la governança metropolitana
4. Lliçons apreses
5. Accions a impulsar
6. Reptes i oportunitats en el procés de creació de l'àrea metropolitana del Camp de Tarragona

IDENCITY

Experts en planificació estratègica
de ciutats i territori

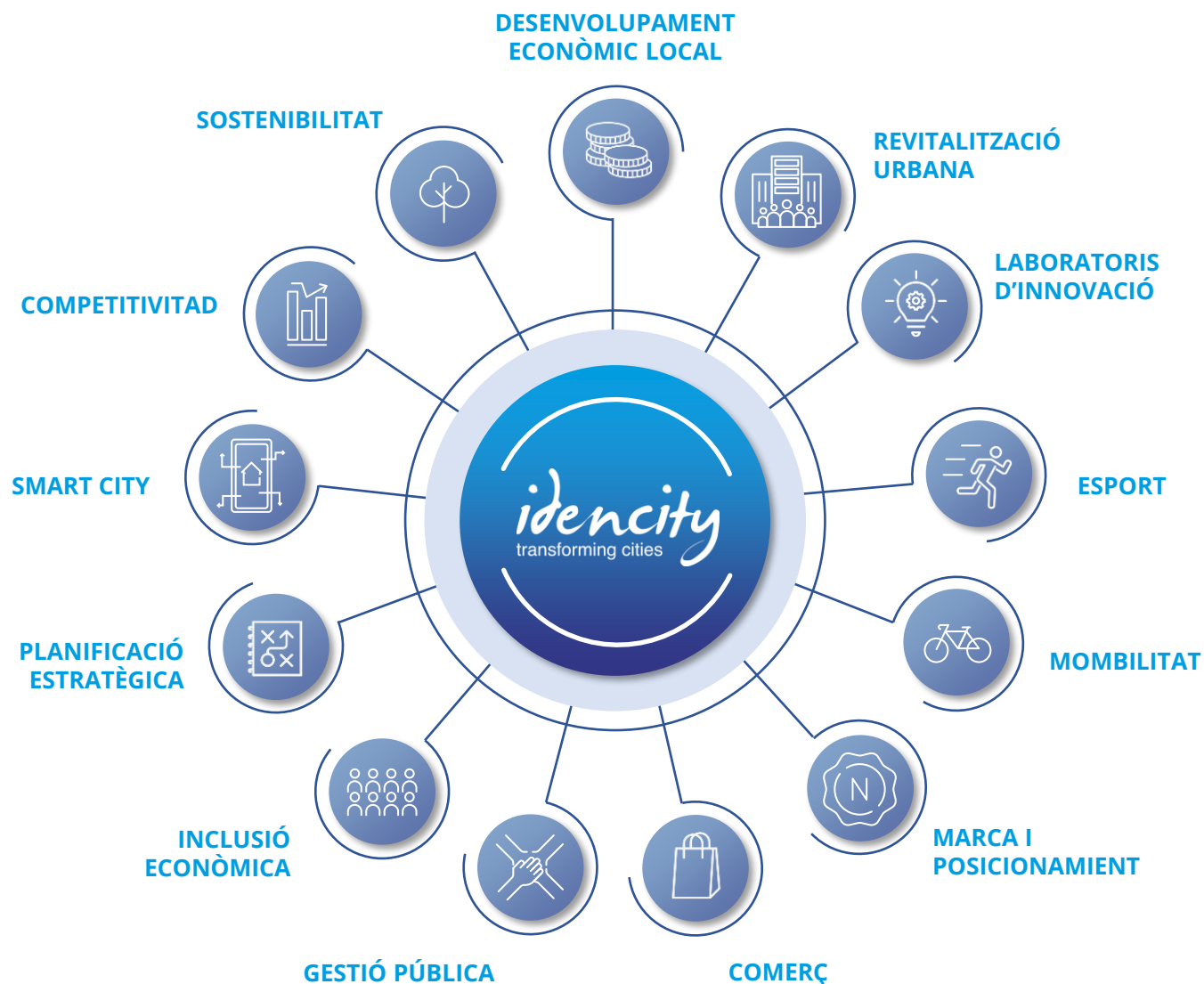
Som

Consultora estratègica de transformació territorial

Més de 10 anys acompanyant a municipis i territoris en el **la creació i desenvolupament** d'estratègies adaptades a les seves necessitats i capacitats per millorar la seva competitivitat, sostenibilitat, així com la **qualitat de vida** de la ciutadania.

Consulteu el nostre divers portfolio de projectes [aquí](#)

 2

ABAST DEL PROJECTE METROPOLITÀ

Configuració de l'AMCT ◀ ◀ ◀ ◀ ◀

Actuacions per impulsar l'abast del projecte metropolità

A

Una primera actuació d'impuls dels **set municipis que configuren el territori del PDU metropolità de Tarragona.**

B

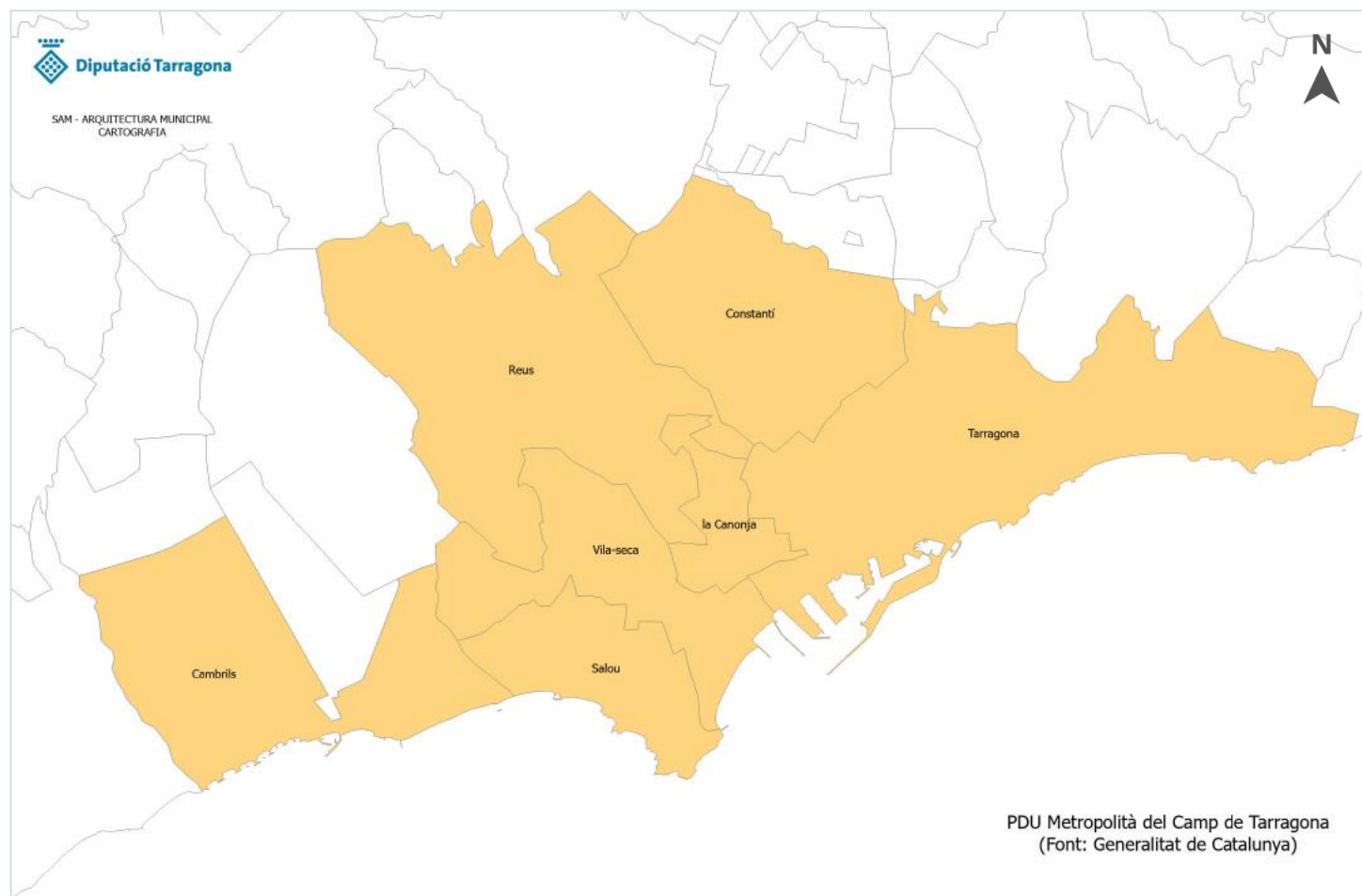
Una segona corona amb els **municipis de les àrees urbanes funcionals de Tarragona i Reus.**

C

Una tercera línia d'actuació, que pot ser paral·lela a les dues anteriors, que tingui en compte **la relació respecte de municipis de l'entorn de l'àrea metropolitana**

A Municipis que configuren el PDU

- Està format per **7 municipis** (Cambrils, la Canonja, Constantí, Reus, Salou, Tarragona i Vila-seca) que comparteixen identitat, territori agrari, activitat econòmica, estructures urbanes, infraestructures generals i locals, polítiques de sòl i habitatge i sistemes d'espais lliures i equipaments comunitaris.
- Per població, posició, infraestructures i dinamisme, l'àmbit té la consideració de segon pol territorial econòmic de Catalunya.

B Segona corona amb municipis de les AUF de Tarragona i Reus

Municipis de les Àrees Urbanes Funcionals del Camp de Tarragona* definides i reconegudes per la Unió Europea i a efectes estadístics per l'INE, que són:

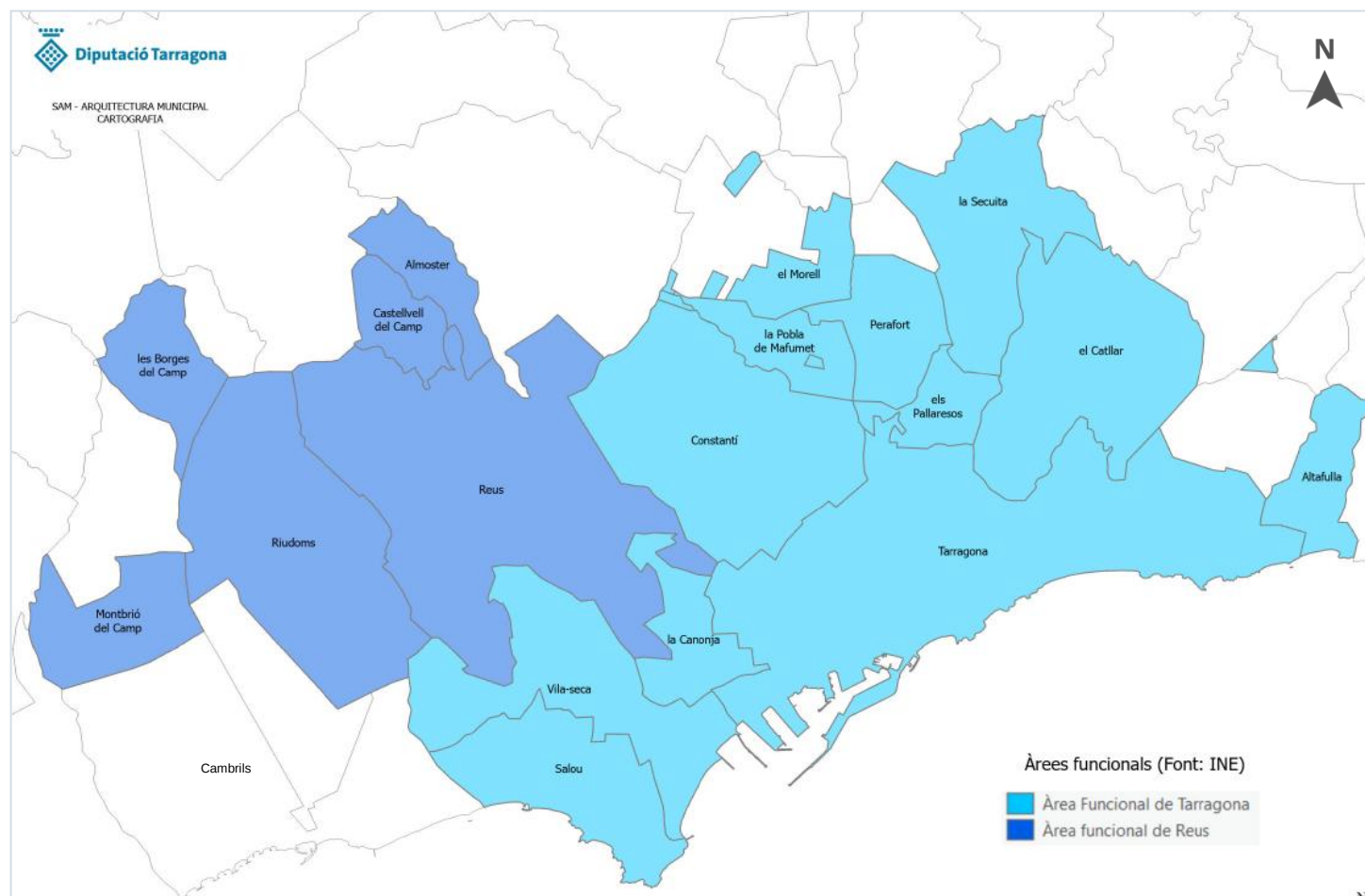
L'àrea urbana funcional de Tarragona

(conformada per 12 municipis: amb 211,83 km² i 225.522 habitants residents: Altafulla, El Catllar, Constantí, El Morell, Els Pallaresos, Perafort, La Pobla de Mafumet, La Secuita, Tarragona, Vila-seca, Salou, La Canonja.

L'àrea funcional de Reus (conformada per 6 municipis), 115,47 km² i 122.963 habitants: Almostrer, Les Borges del Camp, Castellvell del Camp, Montbrió del Camp, Reus i Riudoms.

Adicionalment, formaria part el municipi de Cambrils, integrant del Grup Impulsor.

Les dues àrees estan fortament interrelacionades i és el territori en el que els seus habitants tenen més interrelacions mútues a efectes de **mobilitat per treball, estudis, compres, serveis, esbarjo**, etc.,

*Un municipi pertany a l'AUF d'una ciutat si el 15% o més de la seva població ocupada es desplaça per motius de treball.

C

Relacions amb altres municipis de l'entorn de l'Àrea Metropolitana segons criteris objectius

Si es té en compte la superfície urbanitzada de manera més continuada, als 18 municipis involucrats, **encara es podria afegir-n'hi algun més.**

Valorar **sinergies i oportunitats** de col·laboració amb el municipi de Valls (nexes econòmics, infraestructures).

És precís identificar criteris objectius per delimitar l'abast del projecte i materialitzar les dinàmiques econòmiques, socials i medi ambientals dels municipis de l'àrea metropolitana i la zona d'influència

A Espanya **no existeix una definició estadística sistemàtica per a definir i classificar les àrees metropolitanes**. Així és, l'INE no disposa d'una categoria metropolitana de classificació de dades, ni tampoc la majoria d'instituts d'estadística autonòmics.

De manera similar, la definició de les regions urbanes europees, a Espanya **coexisteixen diverses definicions del fet metropolità, amb una extensió i un nombre de municipis que canvia segons l'agència o la institució**.

En aquest context, esdevé necessari fer una **reflexió sobre els criteris que s'haurien de tenir en compte a l'hora de delimitar l'Àrea Metropolitana del Camp de Tarragona**. Criteris que siguin objectius, basats en indicadors i característiques comuns, per identificar les relacions funcionals, determinar una ordenació racional, eficient i compartida i construir un relat coherent sobre la visió metropolitana desitjada i el model de governança escollit.

En les pròximes pàgines, es fa aquest **exercici d'identificació d'un conjunts de criteris pràctics i d'indicadors funcionals que permetin reflexionar sobre l'abast del projecte metropolità**.

Identificació de criteris objectius (I)

S'haurien d'analitzar dinàmiques del territori en base a criteris objectius i indicadors comuns **per reflexionar sobre els confins de l'àrea metropolitana del Camp de Tarragona** i sobre els actius que caldria potenciar

Dinàmiques poblacionals

Població: La mida de la població és un indicador clau, així com la **densitat de població**. A Estats Units i Canadà, es classifiquen les àrees metropolitanes a partir de criteris com la població i la densitat de la ciutat central, entre d'altres.

Creixement demogràfic: El creixement de la població al llarg del temps pot ser un indicador important per avaluar l'expansió d'una àrea metropolitana.

Fluxos migratoris: La migració de persones des d'àrees rurals a la zona metropolitana i viceversa i entre municipis també és un indicador rellevant.

Dinàmiques d'urbanització /usos del sòl

Extensió geogràfica: L'extensió geogràfica d'una àrea metropolitana es refereix a l'abast físic i la mida en termes de quilòmetres quadrats.

Continuïtat geogràfica/Nivell d'urbanització: La proporció d'àrees urbanitzades en comparació amb àrees rurals dins el límit de l'àrea metropolitana és rellevant; així com la superfície urbanitzada de manera continua.

Característiques residencials: La presència d'habitatges, edificis d'apartaments, complexos residencials i distribució dins l'àrea metropolitana.

Dinàmiques de mobilitat/ d'integració sòcio-econòmica

Connectivitat de transport: La xarxa de carreteres, ferroviàries i altres sistemes de transport que connecten els municipis de Tarragona i Reus amb les seves Àrees Urbanes Funcionals i amb la resta de Catalunya i de l'Estat Espanyol (estacions AVE i Port, vies d'alta capacitat...), és un indicador important.

Interacció econòmica i laboral basades en dinàmiques de mobilitat: Fluxos de persones que es desplacen diàriament entre els municipis de l'àrea metropolitana i les ciutats de Tarragona i Reus per treballar, estudiar o per lleure. A Estats Units i Canadà aquest és un altre indicador clau per classificar les àrees metropolitanes.

Dinàmiques econòmiques

Activitats econòmiques: La diversitat d'activitats econòmiques i la presència d'indústries, empreses i ocupació són indicadors clau per reflexionar sobre l'abast d'una àrea metropolitana. Per exemple, la concentració de certes activitats econòmiques o clústers, com és el complex petroquímic de Tarragona, que continua pels termes municipals de La Canonja y Vilaseca. També inclou —en menor mesura— les poblacions de Reus, Salou, Constantí, El Morell i La Pobla de Mafumet.

Desenvolupament econòmic i comerç: La presència de districtes comercials i zones de negocis que atrauen persones de la regió circumdant.

Identificació de criteris objectius (II)

Dinàmiques de serveis

Serveis i equipament: La disponibilitat i distribució en el territori de serveis públics com ara hospitals, escoles, parcs, centres comercials i altres infraestructures. La existència de infraestructures mancomunades i competents al Camp de Tarragona, com ara la gestió de residus sòlids, que esdevenen l'embrió d'una possible gestió metropolitana.

Dinàmiques culturals i identitàries

Característiques culturals i socials, vincles de proximitat i d'identitat dels habitants, basats en la tradició històrica i l'ecosistema cultural.

En aquest sentit, serà més fàcil donar serveis comuns a una població homogènia i desenvolupar projectes en comú en un territori limitat que en un territori més gran i divers.

Dinàmiques de governança

Coherència administrativa: L'existència d'acords o estructures administratives que uneixen les municipalitats o les entitats governamentals a l'àrea metropolitana.

Regulació i planificació urbana

Financiació

Exemple d'indicadors a analitzar (I)

Identificació d'elements i interrelacions mútues entre municipis

DIMENSIÓ Context

CATEGORIA Context

INDICADOR

Creixement del PIB

Taxa d'atur

Taxa d'atur femení

Taxa d'atur juvenil

Població total, per edat i sexe

Emigració total

Densitat de població

Risc de Pobresa

Diversificació Econòmica

Segregació per renda

Població potencialment activa

DIMENSIÓ 1 Territori

INDICADOR

Cobertura de Transport Públic

Cost del transport públic

Dades obertes de transport públic

Vehicles amb distintiu de sostenibilitat

Punts de recàrrega de vehicle elèctric

Carril bici

Espai de vianants

Accessibilitat de la web de transport públic

Cobertura de futures bicicletes compartides

INDICADOR

Concentració de Diòxid de Nitrògen

Concentració de material particulat fi (PM10)

Reutilització d'aigua

Eficiència energètica

Quota d'energia neta

Despesa i inversió en medi ambient

Recollida Selectiva

Consum diari d'aigua per habitant (domèstic)

Consum final d'energia a les llars

Producció residus domèstics per habitant

INDICADOR

Esforç de lloguer

Certificats d'Eficiència Energètica

Espai verd per persona

Cobertura 4G

Habitatges iniciats

Habitatges acabats amb protecció oficial

Exemple d'indicadors a analitzar (II)

Identificació d'elements i interrelacions mútues entre municipis

DIMENSIÓ 2 Economia

C4

INDICADOR

CATEGORIA **Economia intel·ligent**

Treballadors en Recerca i Desenvolupament

Evolució de treballadors en R+D

Empreses emergents

Empreses actives

Empreses actives per sector

Creixement d'empreses actives

Treballadors en ocupacions d'alta intensitat de coneixement

Evolució de treballadors en ocupacions d'alta intensitat de coneixement

Treballadors en empreses creatives

Evolució de treballadors en empreses creatives

Professionals científics i tècnics

Projectes amb finançament europeu en R+D i TIC

Patents

DIMENSIÓ 3 Govern i persones

C5

INDICADOR

CATEGORIA **Govern obert i en línia**

Participació ciutadana

Índex de transparència

Dades obertes

Administració electrònica

C6

INDICADOR

CATEGORIA **Educació, cultura i ciutadania intel·ligent**

Biblioteques

Adults sense secundària post-obligatòria

Despesa i inversió en educació

Estudiants universitaris

Estudiants de Formació Professional

Estudiants de Formació Professional en especialitats TIC

Dones estudiants de Formació Professional en especialitats TIC

Llars amb ordinador

Infants i joves sense ordinador per motius econòmics

Xarxa col·laborativa d'Internet de les Coses

C7

INDICADOR

CATEGORIA **Salut**

Aparells de teleassistència

Cobertura dels centres d'atenció primària

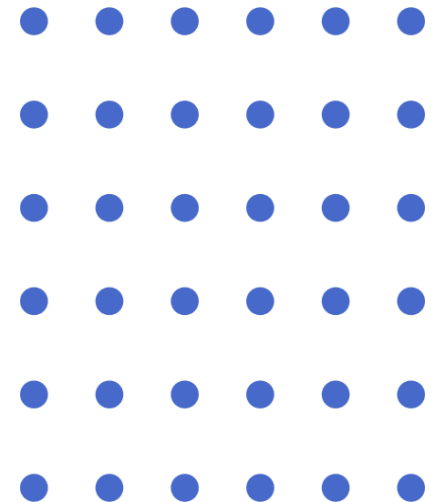
Ús de l'eConsulta

Equips mèdics d'alta tecnologia

Despesa i inversió en salut

 3

FULL DE RUTA INICIAL DE LA GOVERNANÇA METROPOLITANA

Grup d'impuls/coordinació dels àmbits sectorials i d'especialització

- (I) **Presidit per la Diputació de Tarragona**
- (II) **Amb la participació dels alcaldes i alcaldesses dels set municipis del Pla Director Urbanístic metropolità del Camp de Tarragona**
- (III) **Marcarà les línies estratègiques dels treballs i validarà els treballs dels grups de treball.**
 - Amb la participació del Consell Comarcal del Baix Camp i del Tarragonès i
 - Delegació del Govern de Catalunya

Com treballarà el Grup d'impuls/coordinació?: mitjançant Comissions Tècniques Sectorials

1. Territori

Per treballar les aportacions al PDU, infraestructures metropolitanes (coneixement i innovació, habitatge, espais públics).

3. Mobilitat

Per tractar els mitjans de transport de caire metropolità, les connexions i la intermodalitat (estacions AVE i Port, ferroviàries, vies d'alta capacitat...), foment de mobilitat personal (vies ciclables, p.e.).

2. Desenvolupament econòmic i social

Incorporant la visió comuna respecte de la gestió harmonitzada de polígons d'activitat econòmica, cooperació a l'entorn de les indústries tradicionals (des de la química al turisme passant per les noves economies) programes d'atracció d'inversions així com el foment de l'ocupació i l'ocupabilitat o l'atenció a col·lectius vulnerables.

4. Sostenibilitat

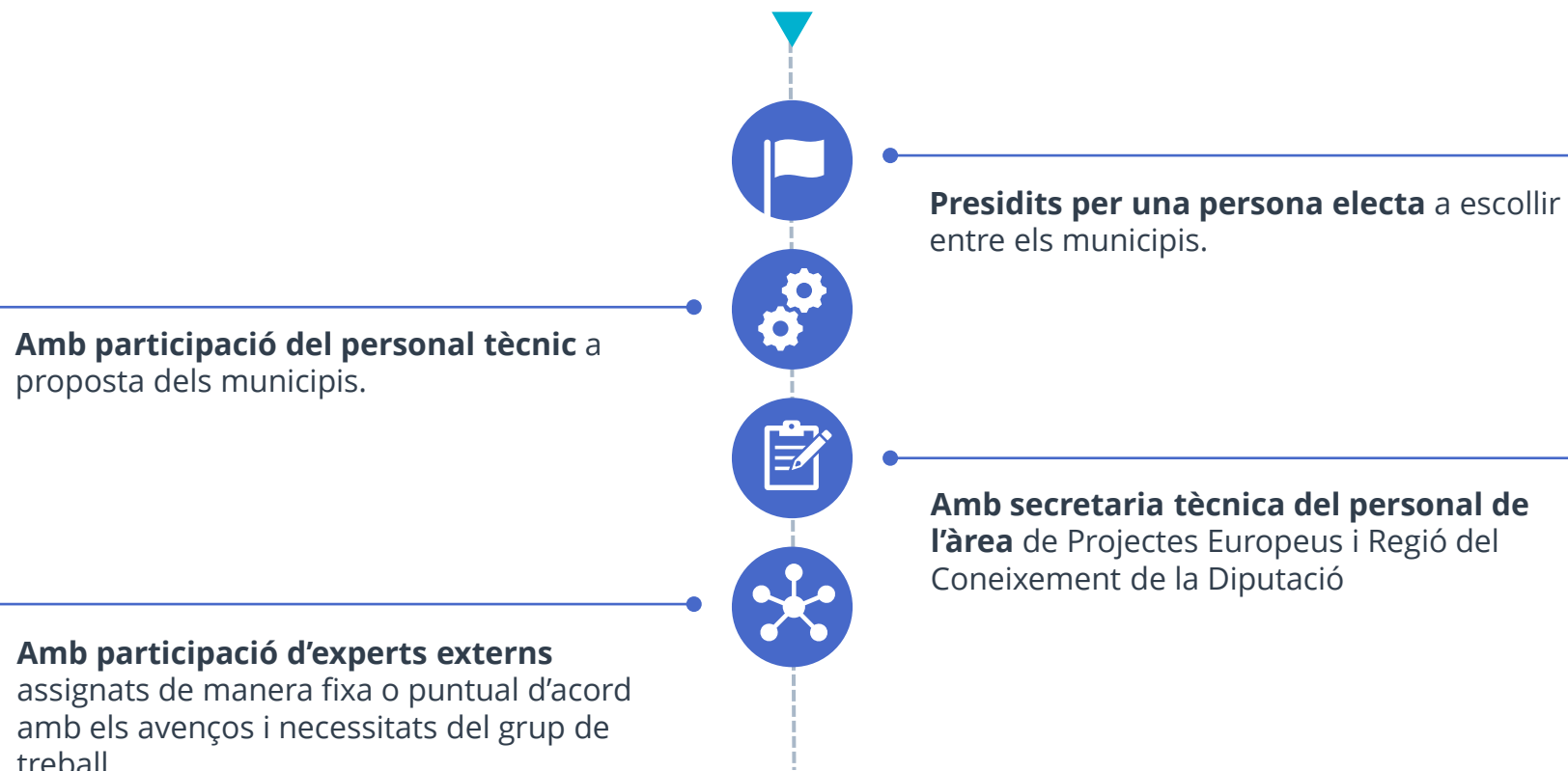
Que inclouria aspectes relacionats amb la gestió de recursos: aigua, energia, residus, així com espais públics, parcs, connectors verds, vies blaves i frontal marí.

Objectiu de les Comissions Tècniques: impulsar fulls de ruta sectorials per començar a treballar elements clau de l'AMCT

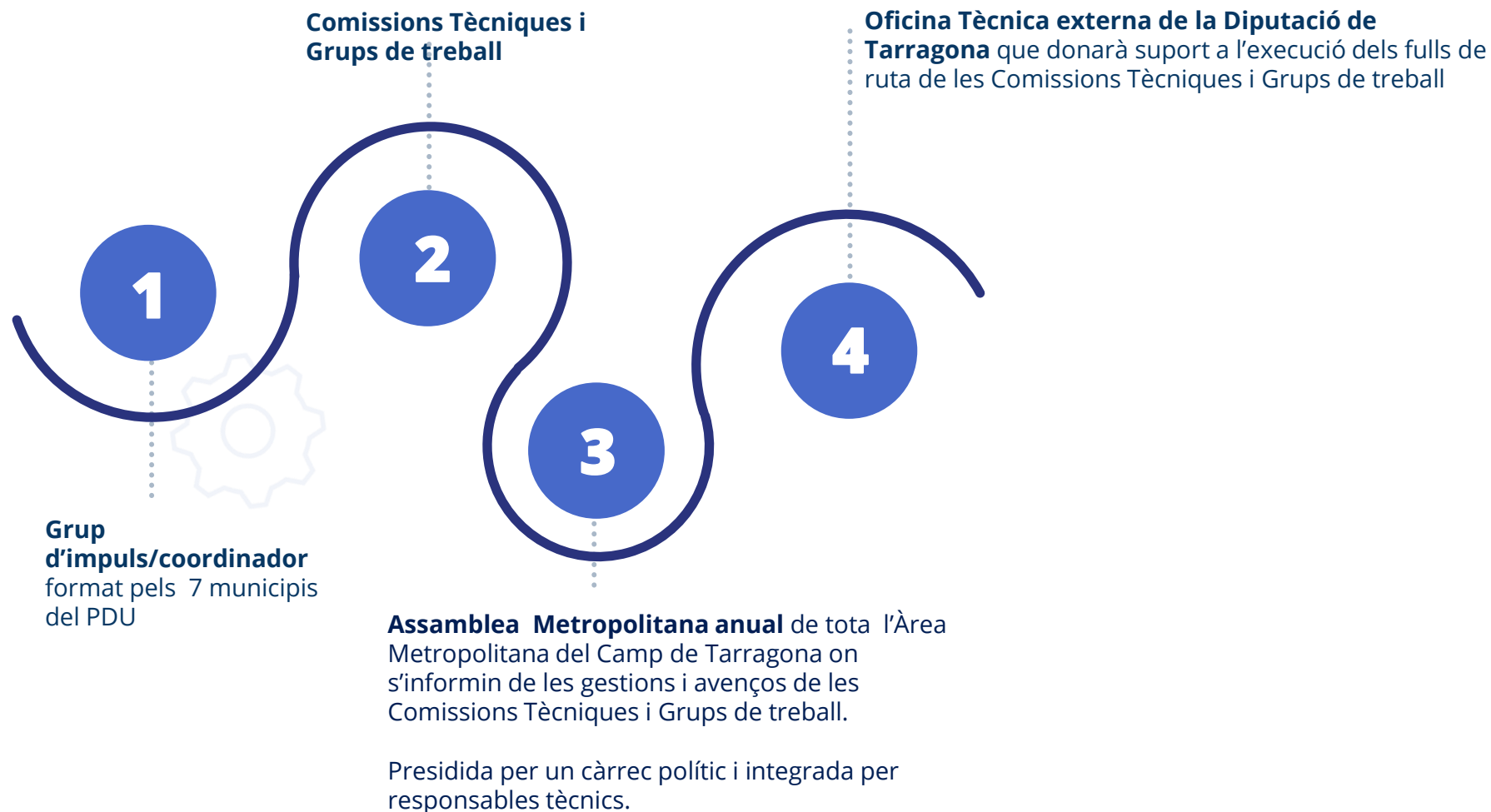
Com treballarà el Grup d'impuls/coordinador?: mitjançant grups de treball

Grups de treball: representació institucional i tècnica

Resum dels mecanismes inicials de la governança metropolitana

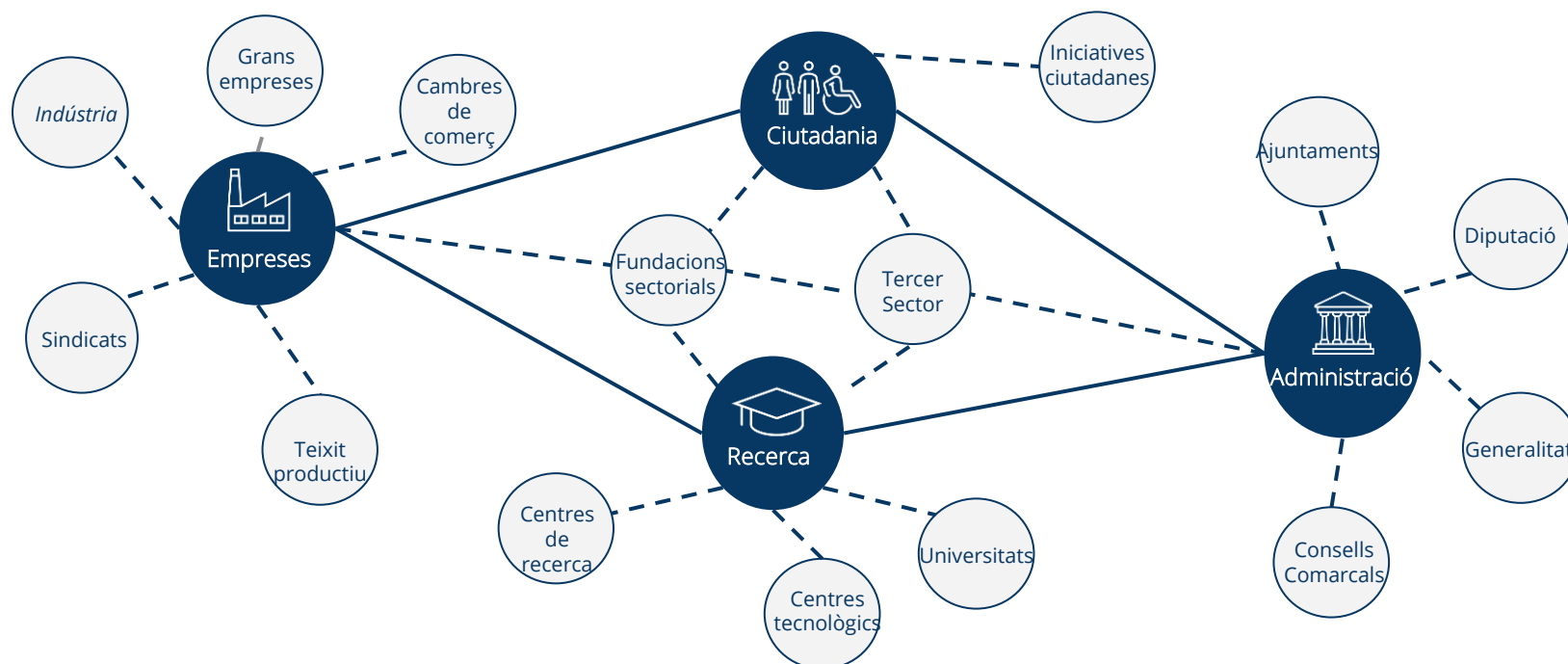
GOVERNANÇA

Governança a mig/llarg termini: processos de participació ciutadana

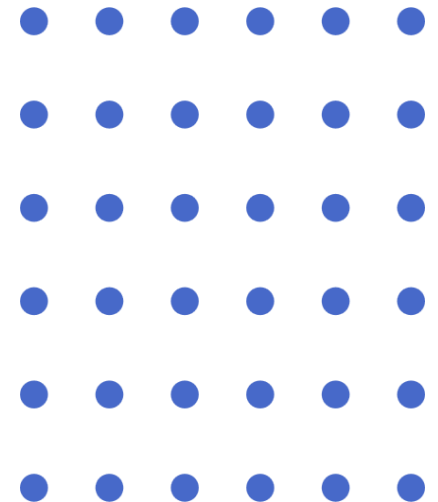
El Camp de Tarragona compta amb un ecosistema ric i dinàmic amb el potencial de promoure i potenciar la futura Àrea Metropolitana. Per tant, un cop iniciat el projecte, en un segon moment s'obriran els corresponents processos de participació en el que s'integraran::

- Els principals **agents econòmics i socials de l'àrea metropolitana** del Camp de Tarragona
- **Altres entitats econòmiques, socials i culturals** de l'àrea metropolitana del Camp de Tarragona que s'aniran integrant amb el pas dels anys i que podrien formar part d'un futur **Consell General**, que doni legitimitat al projecte.

 4

LLIÇONS APRESES DE LA GOVERNANÇA METROPOLITANA

Lliçons apreses en l'àmbit del Camp de Tarragona

Què hem après? Per què no van funcionar apostes anteriors?

- Cal encarar el projecte amb una visió compartida d'un **metropolitanisme útil i funcional** i preguntar-se: què està funcionant? Què no està funcionant? Quins són els principals reptes comuns: com les infraestructures, la mobilitat, la cultura, la promoció econòmica, l'eficiència energètica, l'escassetat d'aigua i el canvi climàtic. Què es podria millorar amb una gestió comú? Hi ha oportunitat de crear nous òrgans o agències sectorials?
- Es necessita un **relat inspirador que projecti l'AMCT a Catalunya i al món**. Aquest ha de sortir de la identificació d'elements funcionals de gestió en comú per poder justificar aquest relat.
- S'ha de treballar **en projectes concrets i posicionar-se** en temes de comunicació i marca, coneixement i lobby, entre d'altres.

Lliçons apreses d'altres Àrees Metropolitanes

En qüestions relacionades amb el model jurídic i territorial

- La formació d'una àrea metropolitana **respon a les característiques i necessitats d'una època** per a ordenar el creixement i desenvolupament de les agrupacions urbanes, fent-les partícips d'una **organització estructurada per la coordinació** del planejament territorial, garantint una adequada distribució d'usos del sòl, i que els avantatges d'una/es gran/s ciutat/s es facin extensives als territoris circumdants (**mesura d'equilibri territorial**).
- L'abast **territorial inicial no té per què ser el definitiu**. Les àrees metropolitanes són **sistemes complexos vius** que han de ser revisats al llarg del temps. Es pot iniciar amb un **nucli "fort" capaç de jalonar el procés de consolidació** de l'àrea metropolitana per després fer ampliacions posteriors, segons es determini jurídicament.
- Per donar-li continuïtat i estabilitat en el temps a l'àrea metropolitana del Camp de Tarragona, es recomana dotar-la **a futur de personalitat jurídica pròpia** i plena capacitat i autonomia per a complir les seves finalitats.
- La creació d' **agencies sectorials** per a respondre a la gestió dels serveis que es decideixi gestionar a nivell metropolità és una opció altament valorada pels especialistes, ja que poden estar **compostes d'un nombre variable de municipis**, permetent una **millor distribució d'atribucions" entre tots els municipis** vinculats a l'àrea metropolitana.

Lliçons apreses d'altres Àrees Metropolitanas

En qüestions relacionades amb el sistema de governança

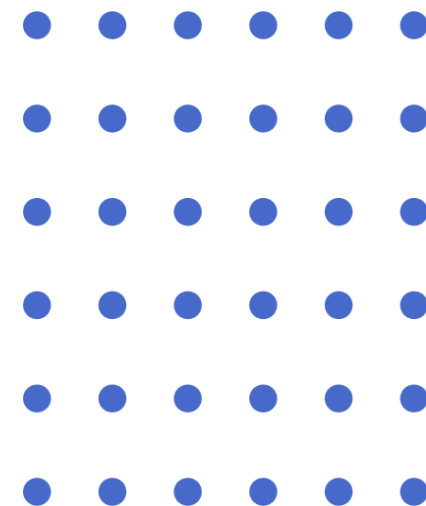
- Les **comissions tècniques** van ser una constant en el procés de constitució de l'AMB des dels seus orígens. Actuen com a **instrument institucional i polític** per a desenvolupar estudis i propostes que ordenin i potenciïn el desenvolupament metropolità.
- El camí cap a la creació d'una àrea metropolitana **genera controvèrsia, opinions dividides i "especulacions"**. Per a minimitzar aquest impacte, es recomana desenvolupar una **campanya institucional i per a l'opinió pública** seriosa i coherent, oferint informació de manera objectiva i transparent.
- A nivell organitzatiu, s'identifica com una bona pràctica **l'estructura que compta amb un òrgan polític** (representatiu de tots els municipis vinculats i la diputació), un **òrgan administratiu** (personal tècnic) i un **òrgan executiu** (Gerent metropolità).
- Per potenciar un **millor equilibri territorial** es recomana apostar per **estructures policèntriques i reticulars** a l'hora d'assignar rols a cada territori; això és, substituir la tradicional interpretació del territori a través de relacions jeràrquiques entre nuclis, per una altra de caràcter més horitzontal.
- Existeixen diversos models d'àrea metropolitana, però tots els models de governança han de **tractar quatre qüestions clau**: les competències, la financiació, la representació democràtica i la participació ciutadana, i les relacions multinivell (horizontals i verticals).
- **El futur Pla Estratègic de l'AMCT ha de ser un espai no condicionat pels límits administratius ni els dominis institucionals**, de tal manera que la qüestió metropolitana sigui tractada amb la geometria variable que cada temàtica requereixi. El repte és mantenir una visió a llarg termini, **més enllà dels períodes electorals**, que anticipi tendències i identifiqui els reptes clau a fer front col·lectivament en el futur.

▶ ▶ ▶ ▶ ▶ **5**

Accions a impulsar

Exemple d'accions per línia estratègica

Accions que relliguin el territori (per definir)

Transport i mobilitat

- Manconunar la gestió del transport públic (finalització dels contractes de la Generalitat al 2028);
- Tramvia (amb Generalitat)
- T-11 (centres de coneixement, innovació)

Sostenibilitat

- Creació de corredors verds
- Oportunitat de gestió mancomunada eficient de recursos com l'aigua, energia (actualment existen diverses empreses municipals) i residus (SIDUSA)
- Descarbonització del pol petroquímic més gran del sud d'Europa.

Desenvolupament econòmic

- Promoció econòmica del sol industrial, polígons, centres de investigació i desenvolupament
- Posicionar l'àrea metropolitana com un mercat únic amb projecció internacional
- Accelerar la digitalització de les empreses
- Aprofitar la força de sectors vitals com la química per convertir el port de Tarragona en element transformador de toda la seva àrea metropolitana, actualment en procés de refundació
- Pensar el turisme des d'una perspectiva metropolitana

Innovació

- Smart Land: l'AMCT abastarà municipis rurals i per tant, es requereix intel·ligència no només urbana sinó rural;
- Impuls del Port de Tarragona en la recerca d'energies renovables
- Programes de suport a la innovació, per facilitar la transferència del coneixement al territori

Inclusió

- Habitatge: oportunitat per la construcció d'habitatge de protecció oficial
- Millora de serveis a la ciutadania

Les accions de l'estratègia hauran de sortir del treball de les Comissions Tècniques

Treball

Comissions Tècniques
Oficina Tècnica

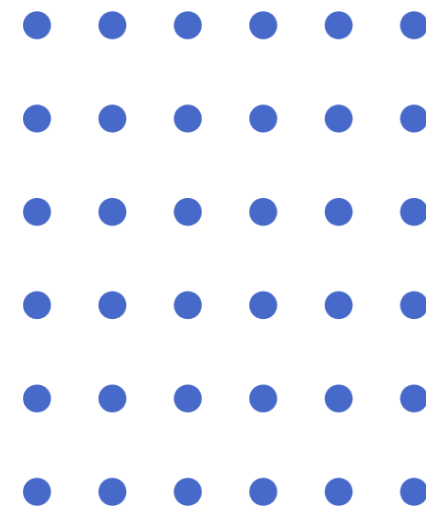
Consens

Assamblea Metropolitana
Altres mecanismes

6

REPTES I OPORTUNITATS

Del procés de constitució de l'Àrea
Metropolitana de Tarragona

Principals reptes i oportunitats

- **Solidesa del projecte a nivell intern:** la coordinació efectiva entre els diferents municipis que formaran part de l'àrea metropolitana pot ser un repte. Cadascú pot tenir interessos i prioritats diferents, cosa que pot dificultar la presa de decisions conjuntes. La oportunitat i element decisiu per l'èxit del projecte és **tenir una visió comú sòlida a nivell intern**, que la **intel·ligència col·lectiva serveixi per sumar i no per dividir**, que la identitat favoreixi l'unió. Només així es podrà construir un relat de que això és bo per tothom: per l'àrea metropolitana, per tota la província de Tarragona, per Catalunya i el món.
- **Finançament i optimització de recursos:** la creació d'una àrea metropolitana sovint requereix inversions significatives en infraestructura i serveis públics. **L'assignació equitativa de recursos i la cerca de finançament** per a projectes conjunts poden ser reptes importants, especialment si hi ha desigualtats econòmiques entre els municipis involucrats. No obstant això, existeix aquí la oportunitat de **mancomunar serveis**, com la gestió metropolitana del transport, que permetria optimitzar els recursos, donar un servei més eficient, i fer economies d'escala, **reduint costos, deutes i amb la possibilitat d'optar a finançament extern**, a Catalunya i a Europa. La unió fa la força.
- **Comunicació del projecte i participació ciutadana:** Informar, comunicar de manera efectiva, i involucrar la comunitat en el procés de creació de l'àrea metropolitana és essencial. La manca de participació ciutadana pot conduir a la resistència i oposició per part dels ciutadans. De la mateixa manera, s'ha de dialogar, consensuar i comunicar de manera eficient amb el Govern de Catalunya, perquè la Generalitat no vegi l'àrea metropolitana com una amenaça per restar-li capacitat d'influència i fragmentar el seu poder, sino com una oportunitat perquè Catalunya sigui més pròspera.
- **Aprofitar el momentum:** Al 2028 finalitzen els contractes de transport de la Generalitat. Ara és el moment per treballar en una transició cap a un model de gestió del transport de caràcter metropolità. La gestió del transport pot ser el pilar, el motor, que permeti aterrar el projecte metropolità en els seus inicis.

TARRAGONA metrópoli

Diputació Tarragona

transforming cities